

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІЙ СФЕРІ

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACH TO THE FORMATION OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN INNOVATION-INVESTMENT SPHERE

В статті проаналізовано методичний підхід до формування державно-приватного партнерства в інноваційно-інвестиційній сфері. Визначено основні засади взаємодії бізнесу та влади. Виокремлено засади, на яких може здійснюватися таке взаємоузгодження інтересів. Встановлено, що саме партнерські зобов'язання дають змогу створити гармонійну систему управління і регулювання інноваційного розвитку на державному, регіональному і національному рівнях як за галузями, так і за всіма взаємозв'язаними виробництвами. Визначено, що необхідною та важливою умовою реформування є налагоджене та взаємовигідне партнерство держави, бізнесу та університетів, що дозволить узгодити інтереси та об'єднати зусилля для їх реалізації. Визначено, що у науково-технічній та інноваційній сферах формалізація відносин у рамках державно-приватного партнерства здійснюється у вигляді певних програм та підпрограм, спрямованих на вирішення окремих проблем відповідно до визначених національних пріоритетів. Реалізація програм у рамках державно-приватного партнерства припускає не тільки фінансове забезпечення проекту, а й створення та забезпечення функціонування відповідної інфраструктури.

Ключові слова: інновації, партнерство, держава, бізнес, інвестиції, методичний підхід, концепт.

В статье проанализированы методический подход к формированию государственно-частного партнерства в инновационно-инвестиционной сфере. Определены основные принципы взаимодействия бизнеса и власти. Выделены принципы, на которых может осуществляться такое взаимодействие интересов. Установлено, что именно партнерские обязательства позволяют создать гармоничную систему управления и регулирования инновационного развития на региональном и национальном уровнях как по отраслям, так и по всем взаимосвязанным производствам. Определено, что необходимым и важным условием реформирования является налажено и взаимовыгодное партнерство государства, бизнеса

и университетов, позволит согласовать интересы и объединить усилия для их реализации. Определено, что в научно-технической и инновационной сферах формализация отношений в рамках государственно-частного партнерства осуществляется в виде определенных программ и подпрограмм, направленных на решение отдельных проблем в соответствии с определенными национальными приоритетами. Реализация программ в рамках государственно-частного партнерства предполагает не только финансовое обеспечение проекта, но и создание и обеспечение функционирования соответствующей инфраструктуры.

Ключевые слова: инновации, партнерство, государство, бизнес, инвестиции, методический подход, концепт.

The article analyzes the methodical approach to the formation of public-private partnership in the innovation-investment sphere. The basic principles of interaction between business and government are determined. The principles on which such interdependence of interests can take place is singled out. It has been established that it is the partnership commitments that make it possible to create a harmonious system of management and regulation of innovation development at the state, regional and national levels both in branches and in all interconnected productions. It is determined that the necessary and important condition for reform is the established and mutually beneficial partnership of the state, business and universities, which will allow to coordinate interests and unite the efforts for their realization. It has been determined that in the scientific, technical and innovative spheres formalization of relations within the framework of public-private partnership is carried out in the form of certain programs and sub-programs aimed at solving individual problems in accordance with the defined national priorities. Implementation of programs within the framework of public-private partnership involves not only the financial provision of the project, but also the creation and maintenance of the operation of the relevant infrastructure.

Key words: innovation, partnership, state, business, investment, methodical approach, concept.

УДК 334.02

Олійник Ю.А.

аспірант кафедри економічного аналізу та обліку
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

Постановка проблеми. Інноваційно-інвестиційна сфера розвитку держави займає одне з провідних місць в стратегічному плані розвитку. Державно-приватне партнерство в інноваційно-інвестиційній сфері розглядається як нові технології розвитку економіки і є вагомим фактором інноваційно-інвестиційної безпеки національної економіки. Сутність партнерства полягає в активній співпраці всіх суб'єктів, яка активізується на засадах пошуку спільних напрямів реалізації визначених цілей. Партнерами стають учасники всіх сек-

торів інноваційного розвитку, зокрема: державного (управління і регулювання інноваційного розвитку економіки); економіки нових знань і інновацій; освіти і підвищення кваліфікації працівників; комерціалізації наукових знань. Тому формування та розвиток методичного забезпечення дозволить більш ефективно впроваджувати засади державно-приватного партнерства у практичну діяльність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми взаємодії держави і бізнесу аналізувалися у працях таких учених, як Т. Барнеков,

Р. Бойл, В. Варнавський, Т. Єфименко, Я. Кузьмін, М. Мейер, Д. Річ, М. Ролль, Л. Фабіус, А. Фербеке, О. Амоша, О. Манойленко, В. Дементьев, В. Геєць, В. Сікора, А Чухно та ін. Разом з тим, аналіз сучасних соціально-економічних проблем доводить необхідність розробки методичного підходу до формування державно-приватного партнерства в інноваційно-інвестиційній сфері.

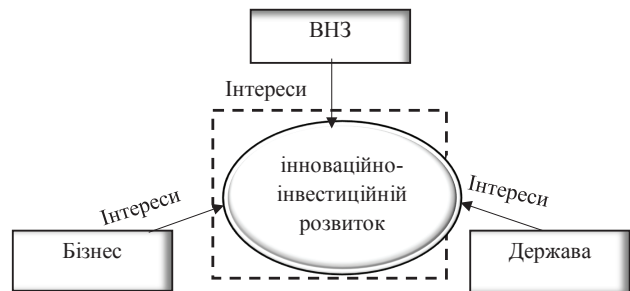
Постановка завдання. Метою статті є формування теоретико-методичного підходу до формування державно-приватного партнерства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування теоретико-методичного підходу до державно-приватного партнерства заснований на розробці заходів та напрямів взаємодії держави, бізнесу та влади у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності. Кожний із учасників відіграє певну роль у функціонуванні партнерства. Саме партнерські зобов'язання дають змогу створити гармонійну систему управління і регулювання інноваційного розвитку на державному, регіональному і національному рівнях як за галузями, так і за всіма взаємозв'язаними виробництвами. Інноваційному партнерству притаманна переорієнтація впливу прямого втручання на узгодження й ініціативну співпрацю, підвищуючи ефективність власної роботи, прискорюючи отримання запланованих результатів, упроваджуючи нові технології, сприяючи одержанню необхідних фінансових ресурсів, започатковуючи конкурентні засади в розподілі і виконанні контрактів (рис. 1).

Основою моделі співпраці ВНЗ влади та бізнесу (її ще називають «Модель потрійної спіралі») є гіпотеза, що в сучасному суспільстві ядром інноваційної діяльності виступає університет, який співпрацює з виробництвом, виконуючи деякі функції його відділів із досліджень і розвитку, і концентрує державні зусилля, пов'язані з розвитком інновацій.

У процесі потрійної співпраці всі вищі навчальні заклади отримують можливість, використовуючи власну матеріальну і фінансову базу, розвивати бізнес-інкубатори, навчальні підприємства з венчурним капіталом, наукові парки, консультаційні компанії тощо.

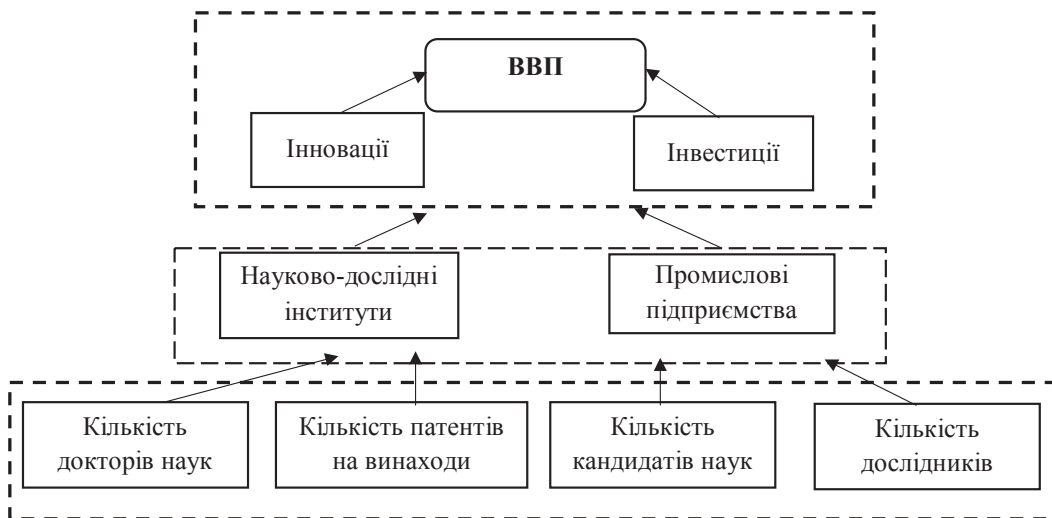
Це забезпечує виконання ними реальних завдань державних чи підприємницьких структур, участь студентів і викладачів у наукових дослідженнях, що фінансуються не лише з боку бізнесу, а й держави. Можливість досягнення таких результатів стимулює університет налагоджувати зв'язки та розвивати співробітництво (рис. 2).

Рис. 2. Модель потрійної спіралі в інноваційно-інвестиційній сфері

Доцільність та ефективність співпраці в рамках моделі «потрійної спіралі» визначається системою переваг, що їх у результаті взаємодії отримує кожен з інститутів. Для суспільства в цілому такого роду кооперація несе значний економічний, науково-технічний і соціальний ефект, а інвестиції в людський та інтелектуальний капітал є найбільш ефективними в довгостроковій перспективі.

Започатковані в Україні реформи у сфері вищої освіти мають забезпечити прозорість, відкритість та мобільність освітньої системи, академічну сво-

Рис. 1. Модель взаємодії розвитку інноваційно-інвестиційної сфери

боду та автономність університетів, підвищити якість освітніх послуг та створити умови для розвитку в Україні університетів світового класу. Важливим етапом цього є вироблення чіткої політики та механізмів з метою максимально прозорого і об'єктивного управління реформами, що дозволить уникнути негативної реакції суспільства.

Необхідною та важливою умовою реформування є налагоджене та взаємовигідне партнерство держави, бізнесу та університетів, що дозволить узгодити інтереси та об'єднати зусилля для їх реалізації.

Зростання ступеня інтеграції освіти, науки та інновацій працюватиме на вирішення найактуальніших проблем системи освіти, серед яких підвищення її якості та приведення структури підготовки кадрів у відповідність до реальних потреб приватного і суспільного секторів національної економіки. Результатом посилення зв'язку між навчальними, дослідницькими та інноваційними компонентами освітньо-наукової системи стане підготовка кадрів, краще пристосованих до роботи в умовах швидких змін і високої конкуренції, здатних проявляти ініціативу і брати на себе відповідальність. Все це сприятиме розв'язанню проблем структурного реформування вітчизняної економіки, створення нових наукомістких інноваційних виробництв, активізації підприємництва. Посилення інтеграції вищої освіти, науки та інноваційної економічної діяльності також буде вагомим внеском у вирішення проблеми подолання системного протиріччя між наявністю в Україні потужного наукового комплексу, здатного продукувати результати світового рівня, та недостатністю попиту на розробки українських науковців з боку вітчизняної економіки.

Особливістю розвитку державно-приватного партнерства в інноваційно-інвестиційній сфері в Україні є те, що не має чіткого механізму та нормативно-правового забезпечення ефективного узгодження інтересів всіх учасників процесу. Необхідна розробка спеціального законодавства в цій сфері, зростанні бюджетних витрат на певні програми державно-приватного партнерства, включенні їх до стратегій інноваційного розвитку держави. Згідно проведеного аналізу, можна виділити засади створення державно-приватного партнерства в інноваційно-інвестиційній сфері в Україні.

Стратегічне значення інноваційної сфери в сполученні її із соціальною й економічною роллю в розвитку країни визначає необхідність державної участі для забезпечення взаємодії наукового й бізнес-середовища, створення інноваційних продуктів, що відповідають сучасним вимогам внутрішнього й глобального ринків. Мотивація участі в партнерстві приватних компаній, як правило, обумовлена новими можливостями для розвитку інноваційного бізнесу та залученням інвестиційних коштів: забезпеченням доступу до державного фінансування, результатів досліджень і розробок

державного сектора і його інфраструктури, а також до інформації й устаткування; усуненням обмежень для інноваційної діяльності підприємств; розширенням можливостей здійснення інновацій.

Стимули до реалізації інноваційних ДПП проектів приватним сектором: можливість одержання інноваційного надприбутку; загрози втрати ринку, витіснення з ринку більш успішними конкурентами тощо.

Таким чином, інноваційний потенціал приватного сектора економіки для свого розвитку тією або іншою мірою потребує партнерської взаємодії підприємців з державою. У науково-технічній та інноваційній сферах формалізація відносин у рамках державно-приватного партнерства здійснюється у вигляді певних програм та підпрограм, спрямованих на вирішення окремих проблем відповідно до визначених національних пріоритетів. Реалізація програм у рамках державно-приватного партнерства припускає не тільки фінансове забезпечення проекту, а й створення та забезпечення функціонування відповідної інфраструктури.

Для покращення інвестиційного клімату та залучення інновацій у економіку держави необхідний пошук нових форм співробітництва. Існуючі моделі не мають належної економічної ефективності.

Одним із нових підходів щодо покращення взаємозв'язку в економіці є державне приватне партнерство.

Даний підхід відрізняється від існуючих таким: 1) розумінням ДПП не просто як сукупності заходів або директивних розпоряджень державних органів влади, а більш широко - як системи цілей, завдань і заходів, що дозволяє дотриматися принципу взаємоумовленості та ієрархічної підпорядкованості в у взаємодії державних та приватних партнерів; 2) ДПП повинне передбачати сукупність дій не тільки щодо мобілізації та ефективного використання бюджетних коштів, а й щодо залучення приватного інвестора, впорядкування нормативної бази його спільних з державою дій, визначення оптимальних пропорцій поєднання державних і приватних ресурсів для розвитку інноваційної політики; 3) акцентуванням уваги на дотриманні принципу соціальної відповідальності, який передбачає, що критерієм вибору пріоритетних напрямків інвестування має бути забезпечення розвитку інноваційної політики, що в свою чергу сприятиме потребам економіки та суспільства; 4) обранням критерію оцінювання ефективності реалізації ДПП не збільшення кількісних індикаторів зростання національного багатства за рахунок екстенсивних чинників у короткостроковому або середньостроковому періоді, а саме інтенсивне та довгострокове економічне зростання за рахунок активізації інвестиційно-інноваційної політики держави; 5) орієнтація на зростання інвестиційного потенціалу національної економіки як на сукупність наявних і потенційних ресурсів, які мають реальні можли-

вості бути швидко акумульованими та вкладеними у пріоритетні галузі національної економіки.

Особливої актуальності сьогодні набуває формування основних положень розвитку нового кон-

цепту ДПП, що базується на врахуванні інтересів держави та бізнесу, стимулюванні спільних інвестиційних проектів та узгодженні системи пріоритетів тощо (рис. 3).

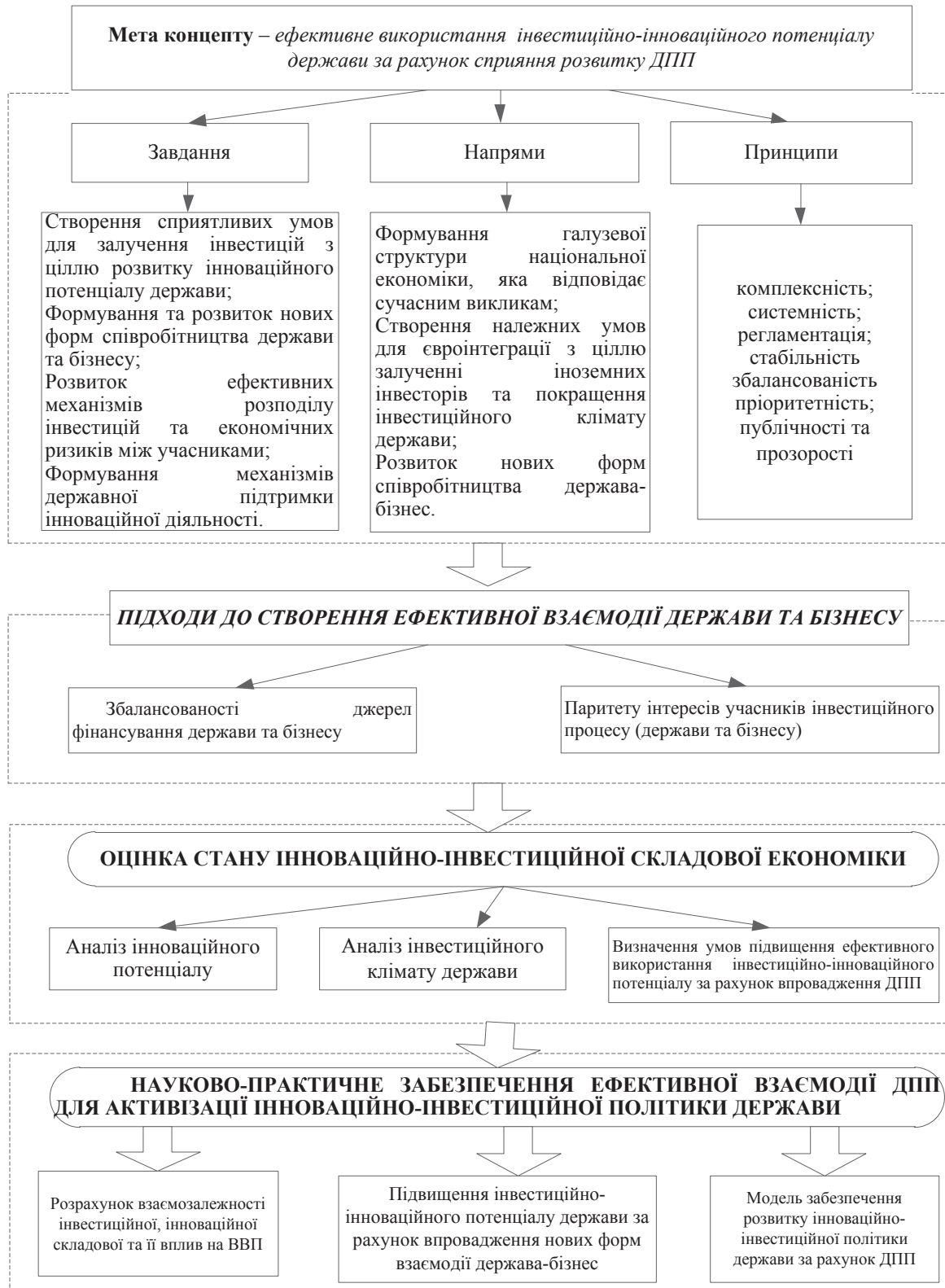

Рис. 3. Концептуальні засади взаємозв'язку ДПП на основі розвитку інноваційно-інвестиційної політики держави

Цей концепт базується на системному підході до розвитку ДПП і передбачає додаткове виокремлення функцій і принципів реалізації ДПП, а також коригування інституційного забезпечення.

Реалізація ДПП у межах інвестиційної та інноваційної сфери припускає не тільки фінансове забезпечення проекту, а й створення та забезпечення функціонування відповідної інфраструктури.

Така ситуація свідчить про низьку готовність українських підприємств до втілення інновацій і незацікавленість у майбутніх прибутках, що посилюється відсутністю державної підтримки і загальнодержавної концепції інноваційного розвитку економіки України, заснованої на державно-приватному партнерстві. Для України державно-приватне партнерство в інноваційній сфері повинно передбачати активну взаємодію держави та її інституцій із підприємствами недержавної корпоративної та дрібної приватної власності з питань створення, поширення, реєстрації та захисту інтелектуальної і промислової власності при активній підтримці держави.

Інноваційна інфраструктура державно-приватного партнерства виступає механізмом налагодження зв'язку між державними науково-дослідними інститутами, університетами та бізнесом під час проведення коопераційних досліджень. Концепція та модель розвитку ДПП в інноваційній сфері повинна підпорядковуватися визначеним цілям і пріоритетам національного розвитку та передбачати заходи щодо зміцнення регіонального науково-технічного потенціалу, використання його можливостей для зміцнення соціально-економічного розвитку всієї країни.

Висновки з проведеного дослідження.

В результаті запровадження заходів з удосконалення організаційного забезпечення управління інноваційною-інвестиційною діяльністю, зокрема на принципах державно-приватного партнерства на усіх стадіях функціонування інноваційної інфраструктури, спільної участі держави та бізнесу при її створенні, очікується одержання позитивних соціально-економічних, науково-технічних наслідків для всіх суб'єктів ринку, що задіяні у цих процесах. Зокрема, для підприємців очікується збільшення обсягу доходів, прибутку, забезпечення зайнятості, особливо в секторі малого та середнього бізнесу, переважно в сфері наукоємного інноваційного підприємництва. Важли-

вим чинником на сьогодні є також забезпечення повнішої реалізації технічного потенціалу, завантаження обладнання, розширення номенклатури та асортименту продукції, зміна його структури, збільшення частки наукоємної інноваційної продукції, вихід на нові ринки; зниження собівартості продукції; забезпечення зайнятості персоналу та отримання прибутку. Для фінансових установ, в тому числі для венчурних фондів — збільшення прибутку, диверсифікація фінансового портфеля та зменшення ризиків фінансових операцій у зв'язку з проходженням проектами наукової, маркетингової та фінансово-економічної експертизи в рамках технопарку. Для інноваційної сфери - повніше використання наукового потенціалу та забезпечення умов для його розвитку, самореалізація та підвищення мотивації, зацікавленості в результатах праці, зміна структури доходів, підвищення рівня доходів та зниження залежності від бюджетного фінансування, стимулювання розвитку прикладної науки. Для держави - формування високотехнологічного, інноваційного виробництва, вдосконалення структурних змін, прискорення темпів економічного зростання, наповнення бюджету та підвищення потенціалу соціально-економічного розвитку суспільства, і що не менш важливо, інвестиційного забезпечення інноваційного процесу розвитку держави.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бобко У.П. Державно-приватні партнерства в Україні та перспективи їх впровадження на прикладі підготовки до Євро-2012 // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 1 (1). – 2011. – С. 274-282.
2. Жук В.П. Організація державно-приватного партнерства в зарубіжних країнах / В.П. Жук // Інвестиції: практика та досвід. – 2012. – № 11. – С. 111-113.
3. Закон України «Про державно-приватне партнерство» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>
4. Зубченко С. Перспективи використання державно-приватного партнерства у реалізації українських гуманітарних проектів / С. Зубченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1068/>.
5. Офіційний сайт Державного агентства з інвестицій та управління Національними проектами України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrproject.gov.ua>.